

แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมตามหลักสัปปายะ ๗ ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑
The Guidelines of Environmental Administration based on principles of
Sappāya 7 of Schools under Pathumthani Primary Educational
Service Area Office 1

อัญชุลี รัตนพร Unchulee Rattanaporn^๑
พระราชาวิชิตเมธี Phrarajavachiramedhi^๒
ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka^๓
วารางคณา อุ่นอุดม Warangkanar Unudom^๔

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ ๒) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ และ ๓) เพื่อเสนอแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมตามหลักสัปปายะ ๗ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง โดยมีครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ จำนวน ๓๓๑ คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๓ คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัจจุบันการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณา เป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ๑) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น ประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ด้านกายภาพ ได้แก่ ๒) ผู้บริหารจัดทำคู่มือความปลอดภัยเกี่ยวกับ การใช้อาคาร ห้องปฏิบัติการ ถนน การขึ้นลงบันได และทางหนีไฟ ด้านวิชาการ ได้แก่ ๓) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบสื่อที่มีความหลากหลายรูปแบบ

^๑ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Unchulee2929@gmail.com

^๒ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๔ โรงเรียนสารคามพิทยาคม

แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมตามหลักสัปปายะ ๗ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ๑) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ควรร่วมกันปรับหลักสูตรสถานศึกษา สร้างแหล่งเรียนรู้ และมีการสนับสนุนงบประมาณ ๒) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา สร้างเครือข่ายกับสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ๓) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ประชุม จัดทำแผนปฏิบัติการ และทำปฏิทินการปฏิบัติงาน ด้านกายภาพ ได้แก่ ๑) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา สำรวจบริเวณที่เป็นจุดเสี่ยง และปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ ๒) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ให้ความรู้เกี่ยวกับป้ายสัญลักษณ์ จัดทำคู่มือความปลอดภัยในสถานศึกษา ๓) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครู ฝึกผู้เรียนให้กล้าแสดงออก และแสดงผลงานผู้เรียนไว้ตามบอร์ด หรือป้ายนิเทศ ด้านวิชาการ ได้แก่ ๑) ผู้บริหาร ส่งเสริมให้ครู ผลิตสื่อการเรียนการสอนให้สามารถใช้ได้สอดคล้องกับเนื้อหา ที่ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ๒) ผู้บริหารส่งเสริมให้วิทยากรมาให้ความรู้ ในการจัดการเรียนการสอน ๓) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูไปอบรมรูปแบบเทคนิค การจัดการเรียน

คำสำคัญ สภาพแวดล้อม, การบริหารจัดการ, กายภาพ, วิชาการ, สัปปายะ ๗

Abstract

The research objective were; 1) to study the current state of environmental administration of schools under Pathumthani Primary Educational Service Area Office 1, 2) to study the guideline of environmental administration based on principles of Sappāya 7 of School Under Pathumthani Primary Educational Service Area Office 1 and 3) to propose the guideline of environmental administration based on principles of Sappāya 7 of School Under Pathumthani Service Primary Educational Area Office 1 The mixed research methodology was used in the study. The data were collected from 331 teachers under Pathumthani Primary Educational Service Area Office 1 by questionnaires and by in-depth interviews. The data were analyzed by mean, frequency Percentage and content analysis.

The results of the study found that:

The current state of environmental administration of schools under Pathumthani Primary Educational Service Area Office 1 was at the high level overall. In aspect, the minimum level was on Administration; 1) administrators, teachers and personnel in schools improved the course curriculum, local course curriculum and measurement and evaluation continuously, In physical administration; 2) administrators produced a manual of building utility, laboratory, road, building steps and fire exit, In academic administration; administrators supported teachers in using variety of media in their teaching.

Guideline of environmental administration based on principles of Sappāya 7 of School Under Pathumthani Primary Educational Service Area Office 1 were that; In administration, 1) administrators, teachers and personnel of schools should cooperate to improve curriculum, build learning sources and support with budget, 2) administrators, teachers and personnel of schools should build network with other schools, students' parents and communities, 3) administrators, teachers and personnel of schools should have meetings, make action plans and action schedules. In physical administration, 1) administrators, teachers and personnel of schools should survey risk area in schools and make improvement, 2) administrators, teachers and personnel of schools should make manuals concerning signs and safety in schools, and 3) administrators should encourage teachers to express their opinion, knowledge and work on the boards or signs, In academic administration, 1) administrators should give support to teachers in producing teaching media relevant to course contents, 2) Outside speakers or experts should be invited in giving knowledge in teaching and learning management to teachers, and 3) teachers should have training and workshop in teaching and learning management.

Keywords: Environment, Management, Hysical, Academic Sappaya 7

บทนำ

จากสภาพการณ์ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการเจริญเติบโต ด้าน การเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ประชากรได้มีการโยกย้ายถิ่นฐาน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงใน ประเทศไทย การเป็นอยู่ชุมชนแออัดทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ร่อยหรอเสื่อมโทรมอย่าง รวดเร็วซึ่งเป็นทั้งต้นทุนในทางเศรษฐกิจและผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตประชาชน

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) หลัก สำคัญ ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนา คนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย ๔.๐ ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้น ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องเพื่อร่วมกัน กำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย วันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๓ สิทธิและ เสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ (๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริม ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีต ประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ (๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลาย ทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียม และจารีต ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมี ส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย (๒) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัด ให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิด ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ซึ่งมีผลบังคับใช้ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๒ โดยมีใจความสำคัญในเรื่องการพัฒนาการศึกษา ดังปรากฏในหมวด ๔ แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา ๒๔ (๕) “ส่งเสริมสนับสนุนส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อ การเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ” และมาตรา ๒๒ ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญ ที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม

ศักยภาพ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๖) ซึ่งบรรยากาศของโรงเรียนเป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล เป็นสภาพการณ์ที่ไม่อาจมองเห็นหรือจับต้องได้ แต่เป็นภาพสะท้อนทางความรู้สึกของบุคคล เมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ดีก็เรียกว่า “บรรยากาศดี” ในทางตรงกันข้ามเมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีก็เรียกว่า “บรรยากาศไม่ดี” โรงเรียนซึ่งมีบรรยากาศที่ดี จะทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกพอใจภูมิใจ อบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ และอยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศไม่ดีจะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ห่างเหิน เฉยเมย ว่าแห้ว และไม่อยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศดีจะทำให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่และมีความสุข แต่ถ้าบรรยากาศของโรงเรียนไม่ดี ทุกคนก็จะมีแต่ความระทมทุกข์ (ธเนศ ขำเกิด, ๒๕๖๐)

ในการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญและสามารถช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งในหลายโรงเรียนผู้บริหารไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนัก ซึ่งมักจะถูกมองว่าการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนยังไม่มี ความจำเป็น และถ้าจะทำก็ต้องใช้งบประมาณการดำเนินการมาก หรือเมื่อได้จัดทำแล้วการดูแลรักษาที่ต้องใช้งบประมาณที่ต่อเนื่อง จึงทำให้โรงเรียนบางแห่งไม่ค่อยจะทำการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีสภาพที่ดี และมักจะเน้นเฉพาะด้านวิชาการที่อยู่ในห้องเรียน หรือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนในด้านต่างๆ ที่เป็นงานหลักในการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น จึงทำให้สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของโรงเรียนยังอยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน และยังไม่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีของนักเรียน (สมนึก สุระกุล, ๒๕๔๙)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมตามหลักสี่ปายะ ๗ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑
๒. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อม ของสถานศึกษาตามหลักสี่ปายะ ๗ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑
๓. เพื่อเสนอแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมตามหลักสี่ปายะ ๗ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นงานวิจัยหลัก โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นงานวิจัยสนับสนุนโดยใช้การสัมภาษณ์ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ โดยการ ๑) ศึกษาเอกสาร บทความ สื่อออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ ๒) ศึกษาจากการแจกแบบสอบถาม จำนวน ๓๓๑ คน

ขั้นตอนที่ ๒ ศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาตามหลักสี่ปายะ ๗ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๓ คน โดยเลือกแบบใช้ (snow ball)

ขั้นตอนที่ ๓ เสนอแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมตามหลักสี่ปายะ ๗ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ โดยการปรับปรุงแก้ไขและเสนอแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมตามหลักสี่ปายะ ๗ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมตามหลักสี่ปายะ ๗ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

๑. สภาพปัจจุบันการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ ทั้ง ๓ ด้าน พบว่า

สภาพปัจจุบันการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ ในภาพรวมทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านการบริหารจัดการ ๒. ด้านกายภาพ ๓. ด้านวิชาการ พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ตามลำดับ

การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ ด้านการบริหารจัดการ พบว่า มีในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกรายข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้นมี ๑ รายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมพัฒนาให้ครูและบุคลากรมีการเพิ่มพูนความรู้ความก้าวหน้า โดยการสนับสนุนให้เข้ารับการอบรม ศึกษาต่อและการทำผลงาน และรายข้อมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย ๒ ลำดับ ได้แก่ ผู้บริหารปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยการประเมินตนเอง (SAR) และรายงานผลการประเมินเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และผู้บริหารสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้ครูและบุคลากร โดยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และข้อที่มีระดับน้อยโดย เรียงจากน้อยไปหามาก ๓ ระดับ ผู้บริหารครูและบุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น ประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารประชุมชี้แจง นิเทศสอนงาน ให้ครูและบุคลากรมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมผู้บริหารกำกับติดตาม นิเทศ ประเมินผล ในการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร โดยการใช้แผนปฏิบัติการเป็นกรอบดำเนินงาน

การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ ด้านกายภาพ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกรายข้ออยู่ในระดับมาก รายข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมาก ๓ ลำดับ เรียงจากมากไปหา

น้อย ได้แก่ ผู้บริหารจัดการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้แก่ครูและนักเรียนในการรักษาความสะอาด ผู้บริหาร ครูและบุคลากร จัดบริเวณโรงเรียน เช่น อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องพักครู สำนักงาน ฯลฯ และดูแลให้ ใช้งานได้ดี โดยหลักของ ๕ ส. คือ สะอาด สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย และผู้บริหารสนับสนุนให้นักเรียนใช้สถานที่ทำกิจกรรมก่อให้เกิดการเรียนรู้ เช่น ห้องแสดงศิลปวัฒนธรรม ห้องสมุด ห้องจริยธรรม และข้อที่มีระดับน้อยโดย เรียงจากน้อยไปหามาก ๓ ระดับ ผู้บริหารจัดการทำคู่มือความปลอดภัยเกี่ยวกับ การใช้อาคาร ห้องปฏิบัติการ ถนน การขึ้นลงบันได และทางหนีไฟ ผู้บริหาร ครูและบุคลากร สื่อสารความรู้ เกี่ยวกับความปลอดภัย โดยการจัดทำ เครื่องหมายสัญลักษณ์ หรือป้ายข้อความ ไว้ทั่วบริเวณ ผู้บริหารสร้างภาคภูมิใจในความสำเร็จให้ นักเรียน โดยกำหนดแนวทางให้มีการจัดแสดงผลงานของนักเรียนไว้ในห้องเรียน

การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต ๑ ด้านวิชาการ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า ทุกรายข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้นมี ๑ รายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหาร ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมตามหลักสูตร ให้นักเรียน ได้เปลี่ยนอิริยาบถในการเรียนรู้ เช่น กิจกรรม ลูกเสือเนตรนารี ชุมนุม บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมอื่นๆ รายข้อมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย ๒ ลำดับ ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัด และประเมินผลอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยยึดระเบียบการวัด ประเมินผลที่ กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และผู้บริหารจัดการให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้านโดยมีครู เป็นที่ปรึกษา และข้อที่มีระดับน้อยโดย เรียงจากน้อยไปหามาก ๓ ระดับผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดการ เรียนการสอน โดยใช้รูปแบบสื่อที่มีความหลากหลายรูปแบบ ผู้บริหารและครูประสานความร่วมมือกับ วิทยากรทั้งภายนอกและภายใน เช่น ครูภูมิปัญญา ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ ช่วยให้ความรู้ชี้แนะ อธิบาย ตลอดจนการแก้ปัญหาต่างๆ ให้ผู้เรียน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูนำเทคนิคและรูปแบบวิธีการ สอนที่หลากหลายมาใช้กับนักเรียนอย่างเหมาะสม

๒. ศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาตามหลักสัปปายะ ๗ ของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ พบว่า

๑) ด้านการบริหารจัดการ ควรแบ่งงานออกเป็น ๔ ฝ่าย การบริหารงานวิชาการ การ บริหารงานการเงิน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป ตามความสามารถ ความถนัดของ ครู บุคลากรในสถานศึกษาและประชุม ผู้บริหารครูและบุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันปรับหลักสูตร สถานศึกษา ทำปฏิทินวางแผนการดำเนินงาน ดำเนินการตามแผน กับกำติดตามผลการดำเนินงาน

๒) ด้านกายภาพ ควรส่งเสริมให้ครูแสดงผลงานของนักเรียนไว้ในชั้นเรียน มีการจัด บรรยากาศทั้งภายนอกและภายในชั้นเรียน ร่มรื่น สะอาด สวยงาม เป็นระเบียบ และจัดทำคู่มือความ ปลอดภัยในสถานศึกษา

๓) ด้านวิชาการ ควรส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาส ไปอบรมรูปแบบเทคนิควิธีการสอน ผลิตสื่อ การเรียนการสอน และควรรนำวิทยากรมาให้ความรู้ ทำกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษา

๓. นำเสนอแนวทางการจัดสภาพแวดล้อม ล้อมตามหลักสัปปายะ ๗ ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ พบว่า

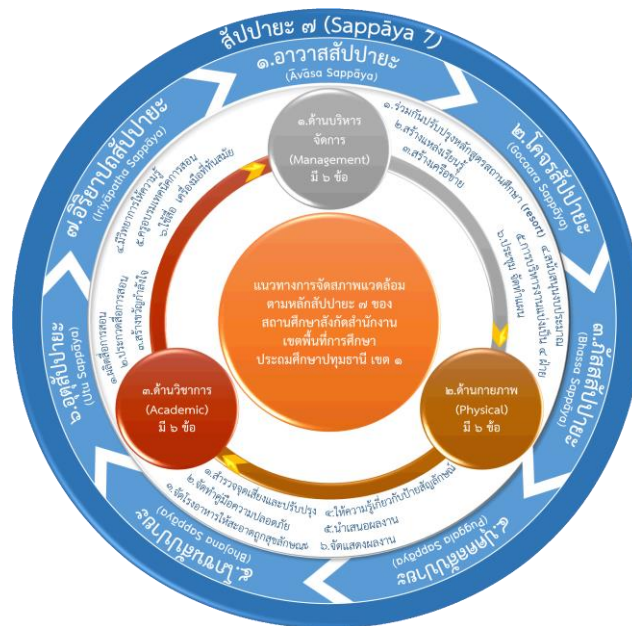

๑) ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ (๑) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ควรร่วมกันปรับหลักสูตรสถานศึกษา สร้างแหล่งเรียนรู้ และมีการสนับสนุนงบประมาณ (๒) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา สร้างเครือข่ายกับสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน (๓) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ประชุม จัดทำแผนปฏิบัติการ และทำปฏิทินการปฏิบัติงาน

๒) ด้านกายภาพ ได้แก่ (๑) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา สำรวจบริเวณที่เป็นจุดเสี่ยง และปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ (๒) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ให้ความรู้เกี่ยวกับป้ายสัญลักษณ์ จัดทำคู่มือความปลอดภัยในสถานศึกษา (๓) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครู ฝึกผู้เรียนให้กล้าแสดงออก และแสดงผลงานผู้เรียนไว้ตามบอร์ด หรือป้ายนิเทศ

๓) ด้านวิชาการ ได้แก่ (๑) ผู้บริหาร ส่งเสริมให้ครู ผลิตสื่อการเรียนการสอนให้สามารถใช้ได้สอดคล้องกับเนื้อหา ที่ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน (๒) ผู้บริหารส่งเสริมให้วิทยากร มาให้ความรู้ในการจัดการเรียนการสอน (๓) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูไปอบรมรูปแบบเทคนิค การจัดการเรียนการสอน

องค์ความรู้จากการวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมตามหลักสัปปายะ ๗ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ สรุปเป็นภาพดังนี้

ภาพแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมตามหลักสัปปายะ ๗

แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมตามหลักสัปปายะ ๗ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ มีแนวทางการจัดสภาพแวดล้อม โดยเริ่มจากด้านการบริหารจัดการ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ดังนี้

๑. ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ๑) ผู้บริหารครูและบุคลากรในสถานศึกษา ร่วมกันปรับหลักสูตรสถานศึกษา ๒) มีการสร้างแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ให้ครู นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานอื่นมาใช้บริการ ๓) มีการสร้างเครือข่ายกับสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน

๔) ผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณ ในการจัดทำกิจกรรม ๕) ผู้บริหารแบ่งงานออกเป็น ๔ ฝ่าย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานการเงิน การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ๖) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ประชุม จัดทำแผนปฏิบัติการ และทำปฏิทินการปฏิบัติงาน

๒. ด้านกายภาพ ประกอบด้วย ๑) ผู้บริหารครูและบุคลากรในสถานศึกษา สรรวจบริเวณที่เป็นจุดเสี่ยง และปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ ๒) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา จัดทำคู่มือความปลอดภัยในสถานศึกษา ๓) มีการจัดโรงอาหารให้สะอาด อาหารสะอาด น้ำดื่มสะอาด โต๊ะเก้าอี้ และแสงสว่างเพียงพอ ๔) ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครู ให้ความรู้เกี่ยวกับป้ายสัญลักษณ์ ๕) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครู ฝึกผู้เรียนให้กล้าแสดงออก เช่น การพูด การนำเสนอผลงาน การทำกิจกรรมต่างๆ ๖) มีการแสดงผลงานผู้เรียนไว้ตามบอร์ด หรือป้ายนิเทศ

๓. ด้านวิชาการ ประกอบด้วย ๑) ผู้บริหาร ส่งเสริมให้ครู ผลิตสื่อการเรียนการสอน ๒) มีการนำสื่อการเรียนการสอนมาประกวด ๓) มีการมอบรางวัลและขวัญ กำลังใจให้กับครูผู้ผลิตสื่อได้สวยงามและสามารถใช้ได้สอดคล้องกับเนื้อหา ที่ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ๔) มีการนำวิทยากรมาให้ความรู้ ในการจัดการเรียนการสอนที่ เช่น วิชาดนตรี –นาฏศิลป์ กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ๕) ผู้บริหาร ส่งเสริมให้ครูไปอบรมรูปแบบเทคนิค การจัดการเรียนการสอน ๖) มีการส่งเสริมให้ใช้เครื่องมือที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน

โดยมีการบูรณาการหลักสัปปายะ ๗ กล่าวคือ สถานที่ วัตถุประสงค์ สิ่งของที่ เหมาะสม เกื้อกูลอำนวยความสะดวก เหมาะแก่การทำกิจกรรมต่างๆ จิตใจในตั้งมั่น ในการทำความดี เช่น การบำเพ็ญเพียร การทำกรรมฐาน อันสนับสนุนการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนมีสมาธิในการเรียนรู้มากขึ้น และช่วยพัฒนาชีวิตคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ในการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ดังนี้

๑. อาวาสสัปปายะ คือ ที่อยู่อาศัยสบาย สะอาด ตั้งอยู่บนสภาพแวดล้อมที่ดี ปลอดภัยในสถานศึกษา สามารถใช้ทำประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ได้ดี เหมาะแก่การปฏิบัติธรรมและการจัดการเรียนการสอน ก่อให้เกิดความรู้ มีครูอาจารย์ผู้มีความรู้เฉพาะด้าน

๒. โศจรสัปปายะ คือ มีแหล่งอาหาร แหล่งปัจจัย ๔ ที่บริบูรณ์ในสถานศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น สะดวก ส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดีมีการประสานสัมพันธ์กันด้วยดี ประกอบด้วย บ้าน วัด โรงเรียน และมีการคมนาคมที่สะดวก

๓. ภัตตสัปปายะ คือ การพูด การฟังเรื่องดีๆ มีประโยชน์ จากปราชญ์บัณฑิต ก่อให้เกิดความรู้ ความดีงาม ความเป็นธรรม ทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพดีผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

๔. บุคคลสัปปายะ คือ บุคคลที่อยู่ในฐานะเป็นกัลยาณมิตร มีความรู้ ความสามารถในการแนะนำ ให้คำปรึกษา มีปัญญาแสดงธรรมได้อย่างลึกซึ้ง หากอยู่ใกล้คนที่มีนิสัยทางความคิด และกิริยาท่าทีการกระทำดีเป็นมงคล มีวินัยใฝ่หาความก้าวหน้า จิตเราก็มุ่งใสสงบมั่นคง

๕. โภชนสัปปายะ คือ มีอาหารเพียงพอ พอดีสำหรับตน ถูกสุขลักษณะตามโภชนาการครบทั้ง ๕ หมู่ เกื้อกูลต่อสุขภาพร่างกาย อาจกล่าวได้ว่าถ้าได้อาหารที่ถูกแก่จริตนิสัยของบุคคลผู้ปฏิบัติสมณธรรมต้องการจริงๆ แล้วก็นับว่าเป็นอาหารสัปปายะ

๖. อุตุสัปปายะ คือ กาลเวลา สภาพแวดล้อม บรรยากาศ อุณหภูมิ ระดับความร้อนความเย็นและทุกอย่างรวมแล้วดี เหมาะแก่การปฏิบัติมีการเปลี่ยนบรรยากาศและการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ได้อยู่เสมอ สบายในขณะที่กำลังปฏิบัติอยู่ มีจิตใจที่แจ่มใส ตั้งมั่น และสงบ

๗. อิริยาปถสัปปายะ คือ การเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น การนั่ง นอน ยืน เดิน อย่างสมดุลถูกวิธี การปฏิบัติในอิริยาบถใด จิตใจเป็นสมาธิง่ายและตั้งมั่นอยู่ได้นาน ให้ถือว่าเป็นอิริยาบถสัปปายะแก่ผู้นั้น อิริยาบถเป็นผลสะท้อน การแสดงออกของจิตที่เหมาะสม มีสถานที่และการจัดมุมให้ที่เหมาะสมในการเรียนรู้ที่หลากหลาย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมตามหลักสัปปายะ ๗ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑” ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ ในภาพรวมมี ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทั้ง ๓ ด้าน มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านกายภาพ และด้านวิชาการ

๑. ด้านการบริหารจัดการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารส่งเสริมพัฒนาให้ครูและบุคลากรมีการเพิ่มพูนความรู้ความก้าวหน้า โดยการสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมศึกษาต่อและ การทำผลงาน ระดับความความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากว่า ภาครัฐมีการส่งเสริมพัฒนา ให้ครูและบุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้โดยการอบรม ให้ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อบรมโครงการคู่มือพัฒนาครู ซึ่งบุญรักษ์ ยอดเพชร (๒๕๖๐) เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดหลักสูตรอบรมคู่มือครู ซึ่งเป็นการอบรมตามหลักเกณฑ์และวิธีการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งครูวิทยฐานะ ว ๒๑/๒๕๖๐ โดยจัดงบประมาณอบรมหรือคู่มือให้แก่ครู จึงทำให้ครูและบุคลากรมีความรู้ความก้าวหน้าในการทำผลงาน ซึ่งต่างจากผลการวิจัยของสุกฤษฎี อัญบุตร (๒๕๕๕). ผลการวิจัยพบว่า ควรส่งเสริมให้บุคลากร นักเรียน สามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก

๒. ด้านกายภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารจัดการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้แก่ครูและผู้เรียนในการรักษาความสะอาดอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของประยูร ยศพงศ์ (๒๕๕๘) ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีอาคารเรียน และห้องเรียนที่สะอาดและมีอากาศที่ดี ตลอดจนมีแสงสว่างเพียงพอ ระดับความความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก

๓. ด้านวิชาการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมตามหลักสูตร ให้นักเรียน ได้เปลี่ยนอิริยาบถในการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด ชุมนุม บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมอื่นๆ ระดับความความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญ์สินี จิตต์ว่องไว (๒๕๕๗) ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนและรักสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมตามหลักสี่ปายะ ๗ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

จากข้อค้นพบของการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยน้อย ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูได้อบรมการรูปแบบทำสื่อและเทคนิคการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น

๓. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑

๒) รูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาตามหลักสี่ปายะ ๗

บรรณานุกรม

ธเนศ ขำเกิด. (๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๐). การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน.

แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/23950>

บุญรักษ์ ยอดเพชร. (๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๐). เปิดผลประเมินครูปอองครู. แหล่งที่มา: <https://www.dailynews.co.th/education/605027>

ประยูร ยศพงศ์. (๒๕๕๘). การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนปทุมธานีนนทบุรีบำรุง สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษมัธยมศึกษาเขต ๔. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

พิชญ์สินี จิตต์ว่องไว. (๒๕๕๗). การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต ๑. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

สมนึก สุระกุล. (๒๕๔๙). ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต ๓. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชชนครินทร์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (๒๕๔๖). พระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

สุกฤษฎี อัญบุตร. (๒๕๕๕). การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนหลักขั้นต้น

ของกองทัพอากาศ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยไวยอลงกรณ์ในพระราชูปถัมภ์.